

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 451/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Michalom Treščákom ml., advokátom, Štúrova 17, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Co/101/2022 z 19. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 25. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudok okresného súdu zrušujúcim uznesením krajského súdu, ktoré žiada zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Rozsudkom okresného súdu bolo na žalobu sťažovateľky z marca 2017 určené, že pozemky (parcely CKN) patria do dedičstva po poručiťoch sťažovateľky. Konanie na okresnom súde bolo v zásade skutkovo nesporné, keď z vykonaného dokazovania vyplynulo, že pozemky boli právnym predchodcom žalovaných dané do užívania rozhodnutím z roku 1968 podľa vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby. Právni predchodcovia žalovaných pozemky nepretržite nerušene užívali a v júni 1995 im notár podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 293/1992 Zb.“) osvedčil, že splnili podmienky na zápis vlastníckeho práva k pozemkom. Na strane druhej bolo zistené, že pozemky boli súčasťou pôvodného pozemkovoknižného, neskôr ako EKN zapísaného pozemku poručiťov sťažovateľky, ktorí ho nadobudli kúpou v roku 1944. Smrť poručiťov bola určená súdnymi rozhodnutiami: poručiťa na [REDAKOVANÉ] a poručiťky na [REDAKOVANÉ]

3. Tieto skutočnosti okresný súd právne posúdil tak, že poručitelia sťažovateľky, ktorí zomreli pred osvedčením vydržania z júna 1995, boli ku dňu smrti vlastníkami pozemkov. Preto je nehospodárne zaoberať sa tvrdeniami žalovaných, že pozemky uplynutím 10 rokov od osvedčenia z júna 1995 vydržali. Okresný súd doplnil, že vyhovením žalobe a následným osvedčením dedičstva pozemkov sťažovateľke nebude potvrdené, že sťažovateľka je vlastníkom pozemkov, keďže po smrti poručiteľov mohli nastať skutočnosti, ktoré zakladajú vlastnícke právo niekoho iného, napríklad aj vydržaním.

4. Proti rozsudku okresného súdu podali žalovaní odvolanie. Uviedli, že z verejne prístupných zdrojov zistili, že poručiteľ zomrel už [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ], v tom čase sťažovateľka nemohla byť podľa hmotného práva platného na Slovensku jeho dedičkou a pozemky mali pripadnúť štátu. Okrem toho namietli, že okresný súd sa nezaoberal úkonmi, ku ktorým došlo po smrti poručiteľov, keďže to bolo podstatné pre posúdenie naliehavého právneho záujmu žalujúcej sťažovateľky.

5. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením rozsudok okresného súdu zrušil. Odkázal na § 380 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok, prihliadne odvolací súd, aj keď neboli v odvolacích dôvodoch uvedené. Bez odkazu na ustanovenie zákona uviedol, že nie sú splnené podmienky ani pre potvrdenie, ani pre zmenu napadnutého rozsudku. Krajský súd zvýraznil, že pre zistenie vecnej legitímácie sťažovateľky je podstatné zistenie času smrti poručiteľa, teda či k nemu došlo v roku [REDAKOVANÉ] alebo [REDAKOVANÉ]. K tvrdeniu sťažovateľky, že ide o neprípustné nové tvrdenie v odvolaní, krajský súd uviedol, že ak sa preukáže iný dátum smrti poručiteľa, pôjde o podstatnú skutočnosť k aktívnej legitímácii sťažovateľky, ktorú nemožno ignorovať, keďže preukázaný dátum smrti musí mať prednosť pred dňom určeným súdnym rozhodnutím. Okresnému súdu vytkol, že nepripojil spis o vyhlásení poručiteľa za mŕtveho. Podľa krajského súdu v okolnostiach konkrétnej veci nemožno obísť otázku aktívnej legitímácie sťažovateľky, ktorou sa okresný súd mal zaoberať bez návrhu, keďže je sporné, či je sťažovateľka dedičkou poručiteľov.

6. Krajský súd ďalej k tvrdeniu sťažovateľov o tom, že sa stali vlastníkami pozemkov vydržaním po uplynutí 10 rokov od osvedčenia z júna 1995, uviedol, že účelom zákona č. 293/1992 Zb. bolo usporiadanie neevidovaných právnych vzťahov. To však nebolo splnené, keďže pozemky boli zapísané vo vlastníctve poručiteľov. S ohľadom na záver okresného súdu, ktorý uviedol, že považoval za nehospodárne zaoberať sa vydržaním vlastníckeho práva žalovanými, krajský súd doplnil, že ak bude zistená legitímácia sťažovateľky, treba sa zaoberať aj možným vydržaním vlastníckeho práva žalovanými. Krajský súd uzavrel, že rozsudok okresného súdu bol „predčasný“ a okresný súd má v ďalšom konaní posúdiť všetky relevantné skutočnosti potrebné pre zistenie aktívnej legitímácie sťažovateľky a dôvodnosti jej nároku; procesne predpokladaným spôsobom má zabezpečiť dostatočný skutkový podklad tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv strán, vysporiadať sa dôkazmi a umožniť stranám uplatniť prípadné ďalšie prostriedky procesného útoku a procesnej obrany. Okrem toho okresný súd má rozhodnutie náležite odôvodniť tak, aby zodpovedalo kritériám spravodlivého odôvodnenia.

III.

7. Sťažovateľka porušenie ústavných práv identifikuje v tom, že krajský súd v rozpore s § 366 CSP prihliadol na tvrdenie žalovaných v odvolaní, že poručiteľ sťažovateľky zomrel už v roku [REDAKOVANÉ]

a v ďalšom konaní si má získavať informácie, ktoré žalovaný v konaní na okresnom súde nespochybnili. Okrem toho namieta, že krajský súd v odôvodnení neuviedol, ktorý z odvolacích dôvodov bol daný a odôvodňoval zrušenie rozsudku okresného súdu. Možno len tušiť, že dôvodom bolo nesplnenie niektorej z procesných podmienok konania, no nie je zrejmé, ktorá to bola. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že vecná legitímácia nie je procesnou podmienkou civilného sporu a vo veci bola daná. Tieto vady podľa sťažovateľky odôvodňujú zrušenie uznesenia krajského súdu. Sťažovateľka zdôrazňuje, že okresný súd je viazaný uznesením krajského súdu a podľa jeho záverov má vykonať inak neprípustné dôkazy, pričom tieto následky sú nenapraviteľné, keďže v prípadnom budúcom odvolaní, dovolaní a ani ústavnej sťažnosti by nemohla namietat, že v jej veci boli vykonané dôkazy, ktoré vykonané nemali byť.

IV.

8. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá. Prístup ústavného súdu ku kasačným rozhodnutiam vyplýva z východiska, podľa ktorého aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok (II. ÚS 344/2019).

9. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta zjavnú nesprávnosť rozhodnutia krajského súdu, keď dospieva k záveru, že dôvody na zrušenie rozsudku okresného súdu neboli dané. K tomu treba uviesť, že sťažovateľkou nastolená otázka je otázkou správnosti použitia podústavného procesného práva v namietanom rozhodnutí krajského súdu. I nesprávna aplikácia podústavného práva však v konečnom dôsledku nemusí znamenať porušenie ústavných práv. Spor sťažovateľky v konaní pred všeobecnými súdmi nebol ani len právoplatne skončený a naďalej bude prebiehať na okresnom súde, ktorý je viazaný právnym názorom krajského súdu o tom, že má vykonať dokazovanie k otázke času smrti jedného z poručiteľov sťažovateľky. Táto povinnosť okresného súdu sa však týka otázky dokazovania. V súčasnom štádiu konania nemožno dospieť k záveru, že vykonanie dôkazu bude viesť k výsledku konania, ktorý je v rozpore so záujmami sťažovateľky. Rozhodnutím krajského súdu vyriešená procesná otázka rozsahu dokazovania nepredstavuje konečné riešenie dôvodnosti žaloby sťažovateľky. Konanie ovplyvňuje len tak, že okresný súd po doplnení dokazovania opäť rozhodne s tým, že výsledok tohto konania nie je definitívne určený.

10. To platí o to viac, že otázka vykonania dôkazu, ktorý žalovaní označili až v odvolaní, nebola jedinou okolnosťou, ktorá viedla krajský súd k zrušeniu rozsudku okresného súdu. Krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil aj z toho dôvodu, že okresný súd sa vôbec nezaoberal otázkou vydržania pozemku žalovanými. K tomu treba uviesť, že krajský súd vo vzťahu k tejto otázke, hoc to vôbec nebolo predmetom odvolania, upriamil pozornosť okresného súdu k právnemu posúdeniu, ktoré je v neprospech žalovaných, ktorým vyčíta, že na vydanie osvedčenia v júni 1995 neboli naplnené zákonom predpokladané podmienky.

11. Predovšetkým však treba zvýrazniť, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie je výsledkové, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Opačný prístup by bol z pohľadu ústavného nesprávny, keďže by viedol nie k ochrane základných, na výsledok zameraných ústavných práv strán sporu, ale k tomu, že ústavný súd by vykonával dohľad nad tým, či všeobecné súdy pri svojich konaní definitívne nekončiacich postupoch a rozhodnutiach správne aplikujú podústavné právo. Takýto prístup by bol celkom nesprávny, keďže by z ústavného súdu vytvoril ďalšiu inštanciu všeobecného súdnictva, ktorá by vykonávala dohľad nielen nad výsledkami civilných sporov, ktoré sú zásahmi do základných práv, ale aj nad rôznymi čiastkovými, často nadbytočnými procesnými postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov.

12. V tejto súvislosti ani neobstojí argumentácia sťažovateľky, podľa ktorej v konaní pred všeobecnými súdmi a ani v konaní o ústavnej sťažnosti nebude moc namietať to, že krajský súd okresnému súdu prikázal vykonanie dôkazu, ktorý bol žalovanými označený až v odvolaní. Či už v prípadnom odvolaní, no predovšetkým v prípadnom dovolaní nebude sťažovateľke nič brániť v tom, aby tento, rozhodnutím krajského súdu vyvolaný postup spočívajúci vo vykonaní podľa nej neprípustného dôkazu namietla z dôvodu nesprávneho procesného postupu, ktorým jej bolo znemožnené uskutočňovať procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces. Procesná situácia sťažovateľky je obdobná situácii, ak by uvedený dôkaz bol vykonaný okresným súdom bez návrhu strán ešte pred rozhodnutím krajského súdu. S otázkou podľa zákona nedôvodne vykonaného či už vôbec alebo neskoro navrhnutého dôkazu sa možno vysporiadať v prostredí opravných prostriedkov podústavného práva so záverom, či takýto postup viedol k porušeniu procesných práv strany v miere porušenia práva na spravodlivý proces tak, ako ho v rovine podústavného práva vníma sťažovateľka.

V.

13. Na okraj sa však k rozhodnutiu krajského súdu nedá nevyjadriť. Spôsob rozhodnutia krajského súdu o odvolaní v civilnom procese je upravený v § 386 až § 390 CSP. Dôvody zrušenia rozsudku okresného súdu sú taxatívne vymenované a predovšetkým uvedené slovným spojením „len ak“ v § 389 ods. 1 CSP. V uznesení krajského súdu celkom absentuje podriadenie zisteného procesného stavu niektorému z dôvodov podľa § 389 ods. 1 CSP. Tento priestor je nevhodne vyplnený celkom nenormatívnymi argumentmi o nesplnení podmienok na potvrdenie alebo zmenu rozsudku, o jeho „predčasnosti“ a inými celkom neadresnými textovými agitkami (akoby z prostredia už zrušeného Občianskeho súdneho poriadku) o tom, ako si okresný súd má zabezpečiť procesne predpokladaným spôsobom dostatočný skutkový základ a má sa vysporiadať s listinnými a inými dôkazmi. To celkom ignoruje, tak ako to tvrdí sťažovateľka, že v konaní na okresnom súde boli vykonané všetky navrhnuté dôkazy a vyplynul z nich v zásade nesporný, na právne posúdenie zrelý skutkový stav.

14. K tomu však osobitne s ohľadom na zistenú ústavnú udržateľnosť namietaného uznesenia treba doplniť, že žalovaní v odvolaní okrem poukazu na ich nové zistenie o smrti poručiteľa namietali i to, že okresný súd sa vôbec nezaoberal s ich skutkovo podloženým tvrdením o nadobudnutí vlastníckeho práva k pozemkom vydržaním. K tejto argumentácii žalovaných

sa okresný súd skutočne vôbec nevyjadril a formuloval právny názor, že rozhodnutie o určení pozemkov do dedičstva neznamena, že ich vlastníkom sa dedením stala sťažovateľka a že ich iní, teda napríklad aj žalovaní po smrti poručiťov nenadobudli vydržaním. Týmto vlastne okresný súd vytvára pre prípad, že by sťažovateľke vyhovujúci rozsudok nadobudol právoplatnosť a následne by jej bolo dedičstvo osvedčené, situáciu, v ktorej by sa terajší žalovaní mohli určovacou žalobou domáhať proti sťažovateľke určenia svojho vlastníckeho práva k tým istým pozemkom. Teda namietanému konaniu by mohlo nasledovať konanie len v otočenom obsadení sporových strán, v ktorom by sa znova riešila otázka, ktorú možno riešiť už v súčasnom spore. To však nastoľuje celkom pochopiteľnú otázku, aký je naliehavý právny záujem na určovacej žalobe dediča, ak sa zistí, že po smrti poručiťa vec do vlastníctva nadobudla iná osoba. Koncepcia naliehavého právneho záujmu má smerovať k riešeniu sporných otázok tak, aby pre vyriešení sporu nebolo potrebné ďalšie konanie o určovacej žalobe.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu